

سرمقاله

اقتصاد جنگ و آینده طبقه متخصص

ادامه از صفحه یک
بخشی از نیروی انسانی و منابع پژوهشی به حوزه‌های دفاعی و راهبردی منتقل می‌شود و صنایع مرتبط با امنیت در اولویت قرار می‌گیرند. این جابه‌جایی ممکن است برای پاسخ‌گویی به تهدیدهای فوری ضروری باشد، اما اگر آموزش، پژوهش و تولید غیرنظامی را تضعیف کند، هزینه‌های بلندمدتی به همراه خواهد داشت. تأثیر این تغییر بر طبقه متخصص یکسان نیست. برخی مهندسان، کارشناسان فناوری و نیروهای صنایع راهبردی ممکن است با افزایش تقاضا روبه‌رو شوند، در حالی که پژوهشگران، معلمان، پزشکان بخش‌های کم‌برخوردار و متخصصان صنایع غیرنظامی با محدودیت بودجه یا افت درآمد واقعی مواجه می‌شوند. از منظر نظریه دوگانگی بازار کار، جنگ می‌تواند شکاف میان مشاغل برخوردار از امنیت و فرصت‌های بیشتر و مشاغل بی‌ثبات را عمیق‌تر کند. بنابراین، افزایش اهمیت تخصص لزوماً به بهبود وضعیت اقتصادی همه متخصصان منجر نمی‌شود. تورم، چندشغله‌شدن و کاهش قدرت خرید می‌تواند جایگاه اجتماعی این طبقه را نیز تغییر دهد.

در این نقطه، نظریه هیرشمن اهمیت پیدا می‌کند. افراد ناراضی ممکن است برای اصلاح شرایط از «اعتراض» استفاده کنند، وفادار بمانند و منتظر تغییر باشند، یا راه «خروج» را انتخاب کنند. متخصصان به‌دلیل قابلیت‌انتقال مهارت‌هایشان میان سازمان‌ها و کشورها، در بسیاری از موارد امکان خروج بیشتری دارند. اگر صدای حرفه‌ای آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها شنیده نشود و مسیر اصلاح بسته بماند، مهاجرت می‌تواند به انتخابی عملی تبدیل شود. این مسئله با قرارداد روانی نیز ارتباط دارد؛ یعنی انتظارات نانوشره درباره احترام حرفه‌ای، عدالت، امنیت شغلی، استقلال تخصصی و امکان پیشرفت. اتکا به احساسات ملی‌گرایانه یا الزام اداری، بدون فراهم کردن شرایط قابل قبول، ریسک بازتاب این باطله کافی نیست. خروج گسترده متخصصان در میانه جنگ هزینه‌ای قارتر از کمبود نیروی کار دارد. کشور که پزشکان، مهندسان، مدیران فنی و پژوهشگران خود را از دست می‌دهد، بخشی از ظرفیت نگهداری زیرساخت‌ها، حل مسئله و انتقال دانش را نیز از دست خواهد داد. سرمایه فیزیکی را می‌توان با منابع مالی بازسازی کرد، اما بازتولید تجربه سازمانی و مهارت‌های تخصصی زمان می‌برد. به همین دلیل، مهاجرت نخبگان در شرایط جنگی را باید نوعی فرسایش راهبردی دانست؛ فرسایشی که آثار آن ممکن است هنگام آغاز بازسازی آشکارتر شود.

آینده طبقه متخصص به دو مسیر متفاوت وابسته است. اگر دولت این گروه را شریک راهبردی بداند، امکان مشارکت در تصمیم‌گیری را فراهم کند و از آموزش، پژوهش و نوآوری پشتیبانی کند، توانایی‌های شکل‌گرفته در بحران می‌تواند به بازسازی و توسعه فناوری کمک کند. تجربه صنعتی‌شدن کره جنوبی و تایوان نشان می‌دهد که ارتقای ظرفیت فناوری به نیروی انسانی ماهر، سیاست صنعتی و نهادهای پشتیبان نیاز دارد؛ البته این مسیر خودبه‌خود از دل جنگ بیرون نمی‌آید. در مقابل، اگر متخصصان فرسوده شوند، صدای آن‌ها نادیده گرفته شود و خروجشان شتاب بگیرد، ممکن است کشور زیرساخت‌های فیزیکی را بازسازی کند، اما در تأمین فناوری، قطعات و دانش فنی همچنان وابسته بماند. می‌توان این وضعیت را «فئودالیسم فناوریانه» نامید؛ بازسازی‌ای که بدون احیای ظرفیت بومی، استقلال اقتصادی را تضمین نمی‌کند.

در نهایت، نگهداشت طبقه متخصص یک مسئله معمول سیاست‌های منابع انسانی و توسعه نیست، بلکه بخشی از راهبرد امنیت ملی و توسعه اقتصادی است. سیاست‌گذاران باید میان نیازهای فوری دفاعی و ظرفیت بلندمدت کشور تعادل برقرار کنند؛ هزینه‌های جنگ را عادلانه‌تر توزیع کنند، شایسته‌سالاری را تقویت کنند و متخصصان را در تصمیم‌گیری‌های حوزه تخصصی‌شان سهمیم سازند. نمی‌توان ذهن خلاق را صرفاً با دستور اداری بسیج کرد و در محیطی سرشار از بی‌ثباتی، انتظار نوآوری پایدار داشت. در اقتصاد جنگ، طبقه متخصص فقط نیرویی برای حفظ فعالیت‌های روزمره نیست؛ معمار ظرفیت بازسازی و توسعه پس از جنگ نیز هست. کشوری که این سرمایه را در دوران بحران از دست بدهد، حتی با حفظ بخشی از زیرساخت‌هایش، برای بازگشت به مسیر توسعه هزینه‌ای سنگین‌تر خواهد پرداخت.

پزشکیان در گفت‌وگوی تلویزیونی شه‌ریورماه، هنگام پاسخ به منتقدان عملکرد دولت، تأکید کرده بود که صرف ارائه برنامه نمی‌تواند گرهی از مشکلات باز کند. او از کسانی که مدعی توانایی حل مسائل کشور هستند خواست وارد میدان شوند و مسئولیت اجرای راهکارهای خود را بپذیرند. رئیس‌جمهور حتی تصریح کرد که از افراد توانمند انتظار ندارد برای حل مشکلات، ابتدا بودجه و امکانات تازه مطالبه کنند؛ زیرا دولت خود با محدودیت منابع مواجه است. به اعتقاد او، هنر مدیریت آن است که بتوان با امکانات موجود، راهی برای عبور از دشواری‌ها پیدا کرد. پزشکیان در نشست با رؤسای دانشگاه‌های برتر نیز بر همین موضوع تأکید کرد و گفت مشکل کشور نبود راه‌حل نیست، بلکه به افرادی نیاز دارد که توانایی اجرای آن را داشته باشند. اکنون انتشار فراخوان تازه، این پرسش را مطرح می‌کند که رابطه میان چنین دیدگاهی و سازوکار جدید دریافت پیشنهادها چگونه تعریف شده است؟

فراخوانی برای مشارکت نخبگان
در همین راستا، معاونت مطالعات دفتر هیئت دولت روز سه‌شنبه ۲۱ مهر، از استادان دانشگاه، پژوهشگران، اندیشکده‌ها، مدیران و فعالان اقتصادی و اجتماعی دعوت کرد پیشنهادهای خود را درباره اصلاح سیاست‌ها، بهبود خدمات عمومی و حل مسائل کشور ارائه کنند.

بر اساس این فراخوان، متقاضیان باید دو سند شامل خلاصه سیاستی و طرح کامل ارائه دهند. این اسناد باید علاوه بر تشریح مسئله، راهکار اجرایی، الزامات حقوقی و نهادی، تحلیل ذی‌نفعان و شاخص‌های ارزیابی را نیز دربرگیرد. دفتر هیئت دولت اعلام کرده پیشنهادهای پذیرفته‌شده پس از بررسی کارشناسی، متناسب با موضوع به دستگاه‌های اجرایی ارجاع می‌شوند و روند پیگیری و اجرای آن‌ها نیز مورد نظارت قرار خواهد گرفت.

چنین سازوکاری، در صورت اجرای دقیق، می‌تواند ارتباط‌میان دانشگاه، کارشناسان مستقل و دستگاه‌های اجرایی را تقویت کند. بااین‌حال، موفقیت آن به مرحله‌ای بستگی دارد که معمولاً دشوارتر از دریافت پیشنهاد است؛ یعنی تبدیل ایده به تصمیم و سپس اقدام عملی.

دانشگاهیان؛ مخاطبان تازه دولت

فراخوان جدید تنها یک روز پس از سخنان پزشکیان در آیین آغاز سال تحصیلی دانشگاه‌ها منتشر شد. رئیس‌جمهور روز دوشنبه در دانشگاه شهید بهشتی با تأکید بر نقش دانشگاهیان در حل مشکلات کشور گفت: من به‌تنهایی نمی‌توانم، اما ما می‌توانیم. او از ضرورت اعتماد به نسل جوان، میدان دادن به افراد شایسته و استفاده از دانش دانشگاهیان سخن گفت. پزشکیان همچنین مداخلات سیاسی در انتصاب مدیران را یکی از موانع تصمیم‌گیری بر اساس شایستگی و کارآمدی دانست.

این بخش از سخنان رئیس‌جمهور، اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا نشان می‌دهد مسئله تنها شناسایی افراد

«ابتکار» و واکنش دستیار سیاسی قالیباف به اظهارات جلیلی را بررسی می‌کند

اظهارات تازه سعید جلیلی درباره ضرورت حفظ وحدت با واکنش معنادر محمدسعید احدیان، دستیار سیاسی رئیس مجلس همراه شده است؛ واکنشی که بار دیگر اختلاف دیدگاه‌ها در میان چهره‌های سیاسی نزدیک به جریان اصولگرا را آشکار کرد. ماجرا از سخنان جلیلی درباره پرهیز از اختلافات در شرایط حساس کشور آغاز شد؛ سخنانی که هم‌زمان با مطرح شدن حکم قضایی حمید رسایی، نماینده تهران، بیان شد. احدیان در پاسخ، با تأکید بر اینکه وحدت نباید تابع شرایط و منافع مقطعی باشد، یادآور شد که ضرورت همگرایی سیاسی نمی‌تواند تنها هنگام بروز مشکل برای افراد نزدیک به یک جریان مورد توجه قرار

بگیرد. این اختلاف‌نظر، پرسشی مهم را پیش روی فضای سیاسی کشور قرار داده است؛ وحدت ملی و سیاسی باید بر چه اصولی استوار باشد؟ **یک حکم قضایی و دو برداشت سیاسی**

به گزارش اساس گزارش ایسنا، محمدسعید احدیان روز سه‌شنبه ۲۱ مهر در واکنش به اظهارات سعید جلیلی درباره حکم قضایی صادرشده برای حمید رسایی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «آقای جلیلی! تقویم وحدت از روز گرفتاری سواستان آغاز نمی‌شود و در همان روز هم پایان نمی‌یابد. این جمله کوتاه، به‌سرعت به یکی از محورهای بحث سیاسی تبدیل شد؛ زیرا از اختلافی فراتر از یک پرونده مشخص حکایت داشت.

جلیلی پیش‌تر با اشاره به شرایط کشور تأکید کرده بود که اختلافات، حتی اگر موجه باشند، نباید موجب برهم خوردن وحدت شوند. از نگاه او، در شرایطی که جامعه با مسائل مهم داخلی و خارجی مواجه است، اختلافات سیاسی نباید انسجام عمومی را تحت تأثیر قرار دهد.

در مقابل، پاسخ احدیان این برداشت را مطرح می‌کند که ضرورت وحدت باید همیشگی باشد و نمی‌توان آن را تنها هنگام مواجهه همفکران سیاسی با مشکلات مطرح کرد.

وحدت یا چشم‌پوشی از اختلاف؟

اصل ضرورت وحدت در شرایط حساس کشور، موضوعی است که بسیاری از جریان‌های سیاسی بر آن تأکید دارند. بااین‌حال، اختلاف

نخستین فراخوان عمومی نظام جامع پیشنهادهای دولت منتشر شد

از برنامه نمی‌خواهم تا فراخوان برنامه!

در حالی که مسعود پزشکیان طی ماه‌های اخیر بارها تأکید کرده کشور پیش از برنامه و پیشنهاد، به افرادی نیاز دارد که بتوانند مشکلات را در عمل برطرف کنند، دفتر هیئت دولت روز سه‌شنبه نخستین فراخوان عمومی «نظام جامع پیشنهادهای دولت» را منتشر کرد. فراخوانی که از پژوهشگران، استادان دانشگاه، نخبگان و صاحبان تجربه می‌خواهد طرح‌های کارشناسی خود را برای حل مسائل کشور ارائه دهند. این اقدام در نگاه نخست گامی مثبت برای استفاده از ظرفیت‌های علمی جامعه است، اما در کنار سخنان پیشین رئیس‌جمهور، پرسشی قابل تأمل ایجاد می‌کند؛ اینکه آیا دولت همچنان در جست‌وجوی راه‌حل است یا می‌خواهد سازوکاری برای اجرای راه‌حل‌های موجود ایجاد کند؟

ازاین‌رو، انتظار حل تمامی مشکلات بدون اعتبار تازه، ممکن است به محدود شدن دامنه راهکارهای کارشناسی منجر شود. در واقع مدیریت مطلوب نه صرفاً مطالبه بودجه بیشتر است و نه نادیده گرفتن ضرورت تأمین منابع؛ بلکه تشخیص درست نیازها، اولویت‌بندی هزینه‌ها و استفاده مؤثر از ظرفیت‌های موجود است.

حلقه مفقوده؛ اختیار و پاسخگویی

تجربه سیاست‌گذاری نشان می‌دهد فاصله میان تدوین یک پیشنهاد کارشناسی و اجرای موفق آن، گاه بسیار بیشتر از فاصله میان شناسایی مسئله و یافتن راه‌حل است. مقاومت دستگاه‌های اجرایی، تعارض منافع، تغییر مدیران و نبود هماهنگی میان نهادهای می‌تواند حتی طرح‌های مناسب را متوقف کند. بنابراین، فراخوان تازه دولت زمانی به نتیجه می‌رسد که مشخص شود پیشنهادهای پذیرفته‌شده چه زمانی وارد مرحله اجرا می‌شوند، کدام دستگاه مسئول اجرای آن‌هاست و نتایج چگونه ارزیابی خواهد شد. انتشار عمومی گزارش‌های دوره‌ای از تعداد طرح‌های دریافت‌شده، پیشنهادهای پذیرفته‌شده و میزان پیشرفت آن‌ها می‌تواند به افزایش اعتماد نخبگان کمک

جدال بر سر مسئولیت وحدت

اصلی معمولاً از جایی آغاز می‌شود که مرز میان وحدت، نقد و مسئولیت‌پذیری مشخص نیست. وحدت سیاسی الزاماً به معنای یکسان بودن دیدگاه‌ها یا کنار گذاشتن اختلافات نیست. در نظام سیاسی برخوردار از دیدگاه‌های متنوع، همگرایی زمانی پایدار خواهد بود که جریان‌های مختلف بتوانند ضمن حفظ اختلاف‌نظر، درباره منافع عمومی و قواعد مشترک به تفاهم برسند. از این منظر، دعوت به وحدت هنگامی اثرگذارتر خواهد بود که شامل همه موقعیت‌ها و همه بازیگران سیاسی شود؛ نه آنکه در برخی شرایط بر ضرورت نقد تأکید شود و در موقعیتی دیگر، اختلاف‌نظر تهدیدی برای انسجام تلقی شود. در عین حال، اختلاف سیاسی از یک فرد نباید به تخریب شخصیت‌ها یا تضعیف نهادهای قانونی منجر شود.

پرونده رسایی و مسئله قانون

صور حکم قضایی برای حمید رسایی، زمینه شکل‌گیری بحث تازه را فراهم کرده است. بااین‌حال، باید میان ارزیابی حقوقی یک پرونده و واکنش سیاسی به آن تفاوت قائل شد. چهره‌های سیاسی حق دارند درباره پیامدهای اجتماعی و سیاسی تصمیمات قضایی اظهارنظر کنند، اما بررسی اعتبار حقوقی احکام در چارچوب سازوکارهای قانونی صورت می‌گیرد. در چنین شرایطی، حمایت سیاسی از یک فرد نباید جایگزین رسیدگی حقوقی شود؛ همان‌گونه که اختلاف‌نظر با موضوع سیاسی او نیز نباید دمای دآوری درباره پرونده قضایی قرار گیرد.

این امتین تفکیک زمانی بیشتر می‌شود که پرونده یک نماینده مجلس به موضوع مناقشه میان چهره‌های سیاسی بدل شود. حفظ اعتماد عمومی اقتضا می‌کند که اصل برابری در برابر قانون، فارغ از وابستگی‌های سیاسی، مورد تأکید قرار گیرد.

اختلافات درون جرایمی زیر ذره‌بین

واکنش احدیان به جلیلی را می‌توان نشانه‌ای از استمرار تفاوت دیدگاه‌ها در میان طیف‌های مختلف اصولگرا دانست. این جریان اگرچه در بسیاری از اصول کلی اشتراک دارد، اما درباره شیوه کنش سیاسی، تعامل با دولت و نحوه مواجهه با اختلافات داخلی، رویکردهای متفاوتی دارد؛ وظیفه اصلی وزارت کشور و ستاد انتخابات کشور، برگزاری انتخابات است و هدف دنبال می‌شود. هیات نظارت مرکزی نیز در این مسیر همراهی می‌کند.

وی با اشاره به ضوابط قانونی تنظیم فهرست‌ها، گفت: در انتخابات تناسبی تهران، هر نامزد نمی‌تواند در چند فهرست حضور داشته باشد و باید در چارچوب یک فهرست انتخاباتی معرفی شود. همچنین، دبیرکل یا قائم‌مقام دبیرکل حزب در تنظیم فهرست ۲۱ نفره نمره ساسی دارد و تعداد نامزدهای معرفی‌نباید کمتر از ۱۴ اسلامی تأکید کرد؛ وظیفه اصلی وزارت کشور و ستاد انتخابات کشور، برگزاری انتخابات است و هدف دنبال می‌شود. هیات نظارت مرکزی نیز در این مسیر همراهی می‌کند.

وی با اشاره به ضوابط قانونی تنظیم فهرست‌ها، گفت: در انتخابات تناسبی تهران، هر نامزد نمی‌تواند در چند فهرست حضور داشته باشد و باید در چارچوب یک فهرست انتخاباتی معرفی شود. همچنین، دبیرکل یا قائم‌مقام دبیرکل حزب در تنظیم فهرست ۲۱ نفره نمره ساسی دارد و تعداد نامزدهای معرفی‌نباید کمتر از ۱۴

سیاست روز

اخبار

نتایج نظر سنجی رضایت مردم از عملکرد دولت منتشر شد

پس از مصوبه هیئت وزیران برای نظام‌مندشدن سنجش افکار عمومی در دولت که طی آن دفتر هیئت دولت متولی نظرسنجی و طرح‌های مهم و کلان دولت شده بود، پیمایش‌ها، نظرسنجی‌ها و افکارسنجی‌های هفت‌گانه معاونت مطالعات دفتر هیئت دولت منتشر شد.

بررسی مهمترین جنبه‌ها و دلایل مؤثر بر رضایت عمومی از حکمرانی اجرایی کشور، اولویت‌های راهبردی کشور از نگاه مردم، عواملی که به انسجام اجتماعی کمک کرده و یا مخل آن است ازجمله مسائلی است که برای ایران پساجنگ به آن پرداخته شده و توصیه‌هایی سیاستی برای افزایش رضایت عمومی و انسجام اجتماعی نیز مطرح شده است.

افکارسنجی‌ها به‌صورت تحلیلی از سوی معاونت مطالعات دفتر هیئت دولت با تکیه بر داده‌های نظرسنجی و پیمایش ملی درباره نگرش‌های مردم ایران به مسائل روز کشور و عملکرد دولت در یکسال اخیر انجام شده که گزارش مکتوبش به اعضای هیئت دولت، رئیس‌جمهوری و دیگر مسئولان عالی‌رتبه و قوای سه‌گانه ارائه شده است. عناوین و موضوعات این نظرسنجی‌ها و پیمایش‌های هفت‌گانه عبارتند از سنجش میزان آشنایی مردم با هیئت دولت و عملکرد آن (خرداد ۱۴۰۴)، سنجش رضایت مردم ایران از عملکرد یکساله دولت چهاردهم (آذر ۱۴۰۴)، سنجش آسیب‌ها، تاب‌آوری و نگرش مردم ایران به جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران (به‌صورت جداگانه در فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۵) و نیز ارزیابی راهبردی نیاززی بنزین در ایران و ساریوهای اصلی که به‌صورت تخصصی از اقتصاددانان و نخبگان دانشگاهی سراسر کشور در اردیبهشت ۱۴۰۵ انجام شده است.

همچنین از جدیدترین نظرسنجی‌های دفتر هیئت دولت افکار عمومی ایرانیان در دوران پساکنگ (رضایت از دولت، نگرش‌های سیاسی و آوولیت راهبردی) در خرداد ۱۴۰۵ بوده که بر اساس نتایج این نظرسنجی، میانگین نمره شهروندان به عملکرد دولت در اداره کشور و پشتیبانی از جبهه‌ها در جنگ حدود ۶۵ درصد و پس از جنگ ۵۱ درصد بوده است. مردم افزایش قیمت‌ها و کمبود دارو را دو اولویت بالایی دانسته‌اند که باید توسط دولت پیگیری شود و این موضوع نیز در دستور کار ویژه دولت قرار دارد.

آمریکا باید انعطاف نشان دهد نه ما

کاظم غرب‌آبادی، معاون وزیر امور خارجه ایران گفت که آمریکا پادداشت تفاهم پایان جنگ را نقض کرده و باید وضعیت را اصلاح کند. به گفته او، این ایران نیست که باید انعطاف نشان دهد. غرب‌آبادی در گفت‌وگویی با خبرگزاری ریانوستی گفت: «این ایران نیست که باید انعطاف‌پذیر باشد؛ ما هستیم که تفاهم‌نامه اسلام‌آباد را نقض کرده‌ایم؛ تفاهم‌نامه و تعهدات انجام‌شده توسط طرف مقابل نقض شده است. طبیعتاً آن‌ها باید اقدامات جبرانی برای اصلاح وضعیت و بازگشت به تعهدات خود انجام دهند.» معاون وزیر امور خارجه ایران همچنین به ریانوستی گفت ایران از ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه برای آمادگی او جهت کمک به حل‌وفصل مناقشه میان تهران و واشنگتن سباسبازگار است.

اظهارات غرب‌آبادی در پی این مطرح می‌شود که روز یکشنبه، دیمیتری پسکوف، سخنگوی ریاست‌جمهوری روسیه گفت که پوتین با هماهنگی مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، دیدگاه ایران درباره حل‌وفصل احتمالی این مناقشه را به دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، منتقل کرده است. غرب‌آبادی گفت: «روسیه همواره موضع خود را به‌روشنی بیان کرده و آن این است که این درگیری که ایالات متحده آن را برپا کرده، باید پایان یابد و این تجاوز باید متوقف شود. همچنین (مسکو) همواره آمادگی خود را برای تلاش در جهت صلح اعلام کرده است. ما سباسبازگریم که رئیس‌جمهور روسیه، به توجه به ظرفیت عظیم این کشور، آمادگی خود را برای (کمک) در این زمینه اعلام کرده است.»

دبیر و سخنگوی ستاد انتخابات کشور گفت: تمامی مقدمات برای برگزاری انتخابات فراهم شده و ما منتظر ابلاغ مصوبه ششام هستیم.

محسن اسلامی در جلسه شورای مرکزی خانه احزاب استان تهران در محل وزارت کشور با بیان اینکه برگزاری انتخابات خرخش نخبگانی است، گفت: قرار بود انتخابات شوراها ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۵ برگزار شود ولی به علت تجاوز وحشیانه دشمن به کشورمان در سال گذشته به تأخیر افتاد.